

ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP

(CUNG CẤP THÔNG TIN VỀ SỰ TIẾN BỘ)

Giới thiệu tóm tắt

Đánh giá kết quả học tập là một quá trình ghi chép, lưu giữ và cung cấp thông tin về sự tiến bộ của người học trong suốt quá trình dạy học. Việc đánh giá cần đảm bảo nguyên tắc chính xác, khách quan và phân hóa, thường xuyên liên tục và định kỳ.

Các thông tin về đánh giá cần được cung cấp kịp thời và chia sẻ giữa các bên liên quan: người dạy, người học, phụ huynh, các nhà quản lý.

Một số vấn đề cần lưu ý khi tiến hành kiểm tra đánh giá, tiêu chí INFORM:

- Identify: *đánh giá theo các chuẩn, mục tiêu*
- Note: *chú ý đến cơ hội để người học có khả năng thể hiện sự tiến bộ*
- Focus: *tập trung vào kỹ năng và bằng chứng của sự tiến bộ của người học*
- Offer: *tạo cơ hội để người học nhận ra, đánh giá được sự tiến bộ đạt được*
- Record: *có tính kế thừa liên tục, ghi nhận những điểm quan trọng, đáng chú ý*
- Modify: *làm căn cứ để đổi mới cách dạy và học*

Trong thực tiễn dạy học có 2 loại đánh giá thường được áp dụng: đánh giá theo tiến trình/thường xuyên (on-going/formative assessment) và đánh giá tổng kết/định kỳ (summative assessment).

I. Ý nghĩa của kiểm tra đánh giá trong dạy học

Kiểm tra đánh giá quan trọng như thế nào đối với người học?

Việc kiểm tra đánh giá cần phải được cân nhắc tính toán và tích hợp bằng nhiều hình thức khác nhau như một thành tố quan trọng trong suốt quá trình dạy học. Tuy nhiên, trong thực tế dạy học, việc kiểm tra đánh giá thường được coi là khâu “đi sau” cuối cùng khi kết thúc bài học, chương học, môn học. Cách quan niệm này có những hạn chế sau:

- Không định hướng cho việc dạy và học
- Không bám sát vào mục tiêu dạy học
- Thiếu sự đa dạng
- Không cung cấp kịp thời thông tin về sự tiến bộ của người học
- Tạo “sức ỳ” cản trở quá trình đổi mới phương pháp dạy học

Có thể đưa ra một số khuyến nghị về tầm quan trọng và mục đích của kiểm tra đánh giá trong quá trình dạy học như sau:

- *Đánh giá cần được thực hiện liên tục, song song với quá trình dạy học, bằng nhiều hình thức đa dạng phù hợp với việc dạy và học hàng ngày*

- *Đánh giá phải dựa trên các chuẩn, mục tiêu dạy học, theo các tiêu chí cụ thể đã được công bố trước cho người học*
- *Đánh giá được thiết kế dựa trên sự thu hút người học cùng tham gia đánh giá, khuyến khích tạo động lực học tập, nâng cao ý thức và niềm tin cho người học*
- *Đánh giá phải tuân theo nguyên tắc chính xác, khách quan, phân hóa và công bằng*
- *Các thông tin đánh giá cần được phân tích, tích hợp (thậm chí dùng làm công cụ, phương tiện) ngay trong quá trình diễn ra bài học*
- *Thông tin đánh giá phải được lưu giữ và phân tích cẩn thận phục vụ cho các quá trình thành phần của dạy học*
- *Đánh giá dựa trên bằng chứng xác thực hơn là cảm tính*
- *Câu hỏi, bài kiểm tra cần đơn giản, trực tiếp, không quá dài, càng gần với những vấn đề thực tế càng tốt*

Bảng so sánh các quan điểm đánh giá

Quan điểm đánh giá truyền thống	Quan điểm đánh giá hiện đại
<i>Đánh giá “kín” (chủ yếu bằng hình thức viết), do người dạy thực hiện</i>	<i>Đánh giá “mở”, có sự tham gia của người học (dự án, trình bày vấn đề, báo cáo kết quả nghiên cứu...)</i>
<i>Cạnh tranh</i>	<i>Hợp tác, chia sẻ, định hướng</i>
<i>Đánh giá theo kết quả cuối cùng, theo nội dung chương trình</i>	<i>Đánh giá theo quá trình, theo mục tiêu dạy học</i>
<i>Đánh giá kiến thức</i>	<i>Đánh giá kỹ năng, năng lực</i>
<i>Kiểm tra trí nhớ, mức độ nhớ “thông tin”, kiến thức</i>	<i>Kiểm tra mức độ thấu hiểu, khả năng phân tích, tổng hợp, kiến giải và xử lý thông tin, kiến thức</i>
<i>Đánh giá cuối khóa</i>	<i>Đánh giá từng phần, theo module</i>
<i>Điểm là quan trọng</i>	<i>Năng lực học tập là quan trọng</i>
<i>Chức năng kiểm tra, giám sát, “trừng phạt”</i>	<i>Chức năng theo dõi, cải tiến, phát triển</i>
<i>Đơn điệu</i>	<i>Đa dạng, nhiều chiến lược đánh giá</i>
<i>Mang tính thủ tục</i>	<i>Mang tính văn hóa, nhân văn</i>

Để triển khai quá trình đánh giá một cách hiệu quả, cần lưu ý những điểm sau:

- Xác lập hệ thống chuẩn, mục tiêu, yêu cầu đánh giá (tiêu chí, công cụ kèm theo và có mô tả các mức đạt được)
- Xác định khả năng và cơ hội tham gia cùng đánh giá của người học trong hoạt động dạy và học: thời điểm và nhiệm vụ phù hợp
- Lựa chọn các hình thức đánh giá phù hợp
- Xác định bằng chứng (sản phẩm) đánh giá cần thu thập
- Không “quan trọng hóa” việc đánh giá đến mức người dạy trở thành “người luyện thi”, người học trở thành “thợ giải bài tập”

Bài tập thực hành

1. Thiết kế kiểm tra đánh giá trong dạy học

Nội dung bài học	Mục tiêu bài học	PP tiến hành	PP đánh giá	Hình thức và công cụ đánh giá

2. Chọn 1 nội dung dạy học, xác định các mục tiêu cần đạt, xây dựng chuẩn và các tiêu chí đánh giá (theo mục tiêu), viết mô tả cho từng tiêu chí theo các mức độ đạt được (Rubric).

II. Đánh giá theo tiến trình

Sự tiến bộ của người học được ghi nhận và đánh giá như thế nào?

Các nhiệm vụ, tiêu chí cụ thể của đánh giá theo tiến trình (*on-going/ formative assessment*) cần được tính toán và thiết kế ngay từ giai đoạn lập kế hoạch dạy học. Có thể nhận thấy một trong những mục tiêu quan trọng trong dạy học hiện nay là làm thế nào để cải tiến các phương pháp dạy học và giúp người học thấy được các sản phẩm trung gian, sản phẩm cuối cùng cần có của quá trình dạy học.

Mục đích của đánh giá theo tiến trình là nhằm **cung cấp kịp thời** thông tin phản hồi cho người dạy và người học về những tiến bộ/điểm cần khắc phục xuất hiện trong quá trình dạy học. Các yêu cầu và mục tiêu của đánh giá theo tiến trình cần được công bố và giải thích cho người học trước khi học.

Các thông tin này giúp:

- Chẩn đoán kết quả đạt được theo mục tiêu trung gian
- Định hướng điều chỉnh cho các công đoạn tiếp theo
- Khuyến khích nỗ lực của người học, duy trì động lực học tập

Trong quá trình thực hiện đánh giá theo tiến trình, người dạy sẽ phải đối mặt với một số thách thức sau:

- *Làm thế nào để tìm được những minh chứng xác thực về năng lực nhận thức, kỹ năng, thái độ của người học?*
- *Làm thế nào tích hợp, sử dụng những thông tin này (như một công cụ, phương tiện dạy học) vào quá trình dạy học?*
- *Làm thế nào để thu hút người học cùng tham gia đánh giá trong suốt quá trình?*
- *Làm thế nào để phân tích được các số liệu, thông tin thu được trong quá trình đánh giá?*

Xây dựng kế hoạch triển khai đánh giá theo tiến trình

Để xây dựng được kế hoạch triển khai đánh giá theo tiến trình cần bám sát các thông tin đã được xử lý của khâu lập kế hoạch dạy học:

- Phân loại các thông tin cần thu thập dành cho người dạy, dành cho người học: những khó khăn thách thức người học có thể gặp và biện pháp hỗ trợ?; cần nhắm vào các lĩnh vực chủ yếu nào?; sử dụng các biện pháp đánh giá định tính và định lượng như thế nào? Làm sao thu hút người học cùng tham gia đánh giá, tự đánh giá và cùng đánh giá lẫn nhau?...
- Xây dựng nội dung và mục tiêu đánh giá
- Lựa chọn các công cụ đánh giá mang tính hỗ trợ
- Lập kế hoạch đưa các thông tin đánh giá theo tiến trình vào từng giờ dạy
- Dự kiến các phản ứng từ phía người học khi tiếp nhận các thông tin đánh giá theo tiến trình...

Xây dựng bộ công cụ đánh giá theo tiến trình

Trong quá trình dạy học, người dạy có thể áp dụng các công cụ đánh giá theo tiến trình. Cần lưu ý những mặt mạnh, mặt yếu trong từng công cụ.

Các công cụ văn bản:

- Sổ ghi chép (nhật ký), theo dõi
- Báo cáo thực hiện công việc
- Phiếu học tập, phiếu tự đánh giá của người học, Rubric

Các bài kiểm tra:

- Các bài kiểm tra (pre-test/test): kiểm tra đầu giờ, giữa giờ, cuối giờ trong mỗi bài dạy
- Hệ thống câu hỏi được kết hợp trong quá trình dạy học
- Phiếu kiểm tra nhanh cuối giờ: điền chỗ trống, viết 1 câu ngắn, điều khó hiểu...

Các công cụ quan sát:

- Phỏng vấn
- Ghi hình, chụp ảnh
- Trao đổi: trực tiếp/gián tiếp...

Bảng phân tích các công cụ đánh giá theo tiến trình

Công cụ	Ưu điểm	Nhược điểm	Khả năng áp dụng trong các thời điểm dạy học
Ghi chép, báo cáo	Cung cấp thông tin chính xác, đa chiều, miêu tả được quá trình tiến bộ, trung thực	Mất công, mất thời gian, không khả thi với lớp đông	Trong suốt quá trình diễn ra môn học
Phiếu học tập	Thông tin chính xác về những vấn đề cần khắc phục (kiến thức, kỹ năng, thái độ), những định hướng tiếp theo	Mất công, khó kiểm soát	Các giờ dạy học
Rubric	Thông tin về sự phân hóa mức độ đạt được; có tính định hướng cao	Khó thiết kế, khó lượng hóa được kiến thức	Các giờ thực hành, làm việc nhóm trong chương trình
Phiếu tự đánh giá, theo dõi	Thông tin đầy đủ về sự tiến bộ	Khó xác minh tính xác thực	Các giờ thực hành, làm việc nhóm trong chương trình
Bài luận	Thông tin về sự tiến bộ: kiến thức, kỹ năng	Khó phân hóa	Các thời điểm phù hợp trong chương trình
Test	Thông tin nhanh, có khả năng phân hóa và định hướng cao	Thiên lệch	Đầu giờ hoặc cuối giờ học
Phỏng vấn, trao đổi...	Thông tin đầy đủ, chính xác	Mất công, tốn thời gian, khó khả thi, nặng tính chủ quan	Trong suốt quá trình diễn ra môn học
Phiếu điều tra	Thông tin tập trung, chi tiết	Không tập trung trực tiếp vào mục đích dạy học	Thời điểm đầu, giữa, cuối môn học

Ví dụ xây dựng các công cụ đánh giá theo tiến trình

Công cụ đánh giá	Mục đích đánh giá	Thời điểm trong bài dạy		
		Trước	Trong	Sau
☐ Câu hỏi		☐	☐	☐
☐ Phiếu học tập		☐	☐	☐
☐ Rubric		☐	☐	☐
☐ Bài Test		☐	☐	☐
☐ ...				

Ví dụ xây dựng phiếu đánh giá Rubric

Rubric Định lượng/Phân tích					
	Mức 1	Mức 2	Mức 3	Mức 4	Điểm
Tiêu chí 1					
Tiêu chí 2		Mô tả chi tiết (đặc tả)			
Tiêu chí 3					
Tiêu chí n					

Triển khai đánh giá theo tiến trình

Trong suốt quá trình diễn ra bài học, chương học và môn học người dạy có thể phối hợp nhiều hình thức, phương pháp và công cụ khác nhau để thực hiện đánh giá theo tiến trình một cách *chính thức* (cho điểm) hoặc *không chính thức* (không cho điểm). Cụ thể:

- Đánh giá cho điểm cá nhân/nhóm
- Đánh giá ghi nhận sự tiến bộ, kèm theo nhận xét cụ thể về người học (không cho điểm)
- Đánh giá sử dụng kết quả tự đánh giá của người học/nhóm người học
- Đánh giá có sự tham gia trực tiếp của người học/nhóm/cả lớp

Lưu ý: Đánh giá theo tiến trình (quá trình) chủ yếu nhắm vào sự tiến bộ và phát triển nhân cách của người học hơn là nội dung kiến thức môn học.

Phân tích dữ liệu thu được từ đánh giá theo tiến trình

Dữ liệu thông tin về người học thu được qua đánh giá theo tiến trình có thể là định lượng, định tính hoặc tổng hợp (định lượng và định tính). Việc phân tích các dữ liệu phải

được dựa trên cơ sở những mục tiêu dạy học đã xác lập, đặc thù của môn học, những kỳ vọng và nhu cầu của người học, kèm theo những dự báo về khả năng điều chỉnh trong các công đoạn tiếp theo.

Các thông tin dữ liệu đánh giá quá trình cần được sàng lọc, phân tích và giải thích chi tiết, có sự đối chiếu với dữ liệu đầu vào nhằm đạt tới sự công bằng, chính xác và khách quan (đối với cả người dạy và người học, các nhà quản lý và phụ huynh người học).

Người dạy có thể lập biểu đồ về sự tiến bộ và các thành tích khác của người học kèm theo những phân tích và minh chứng.

Người dạy cần được trang bị, trau dồi một số kỹ năng cơ bản về xử lý số liệu thống kê, sử dụng một số phần mềm hỗ trợ thống kê, tính toán.

Lưu giữ, cung cấp, chia sẻ thông tin đánh giá theo tiến trình

Với tính chất đặc thù của đánh giá theo tiến trình, các thông tin về sự tiến bộ của người học cần được tập hợp thường xuyên và sắp xếp có hệ thống (theo thời gian, theo mức độ, theo lĩnh vực, theo từng cá nhân người học v.v.).

Cần chú ý tính bảo mật và tôn trọng thông tin cá nhân. Nên định kỳ tổng hợp các thông tin liên quan đến sự tiến bộ của người học thành những “*mệnh đề có ý nghĩa, có sức thuyết phục và xác đáng*” kèm theo những minh chứng thuyết phục để cung cấp kịp thời cho người học.

Việc cung cấp thông tin đánh giá theo tiến trình cần được thực hiện theo nguyên tắc:

- **Kịp thời:** càng sớm càng tốt
- **Chính xác:** tập trung vào 1-2 vấn đề then chốt cần khắc phục, nhấn mạnh vào sự tiến bộ (khuyến khích) và các bước cần thực hiện tiếp theo
- **Đúng đối tượng:** bám sát các mục tiêu (kiến thức, kỹ năng, thái độ) dạy học đã được xác lập và công bố trước cho người học ngay từ đầu môn học
- **Không hạn chế:** về thời điểm và số lần đánh giá
- **Vì sự tiến bộ:** kết quả đánh giá cần tập trung vào sự tiến bộ của người học chứ không phải bản thân người học (*không phải là năng lực của em chỉ là trung bình, mà là: để đạt được mức giỏi em cần phải...*)

Có thể thực hiện nhiệm vụ này dưới nhiều hình thức khác nhau:

- *Tích hợp trong giờ dạy học: chính thức/không chính thức*
- *Trong các giờ trả bài*
- *Trong các giờ hoạt động khác (trên lớp/ngoài lớp)*
- *Khác: trao đổi qua, điện thoại, E-mail, Blog, Wiki...*

Bài tập thực hành

1. Xây dựng ý tưởng triển khai đánh giá theo tiến trình trong 1 chương học cụ thể.
Yêu cầu: sử dụng 3 hình thức đánh giá, tối thiểu 3 công cụ cho mỗi hình thức đánh giá.

2. Viết một nhận xét ngắn (từ 3 đến 5 câu) về sự tiến bộ của người học.

3. Xây dựng 1 Rubric (dành cho người học tự đánh giá) đánh giá năng lực giải quyết vấn đề.

III. Đánh giá tổng kết

Kết quả đánh giá người học nói lên điều gì?

Cùng với đánh giá theo tiến trình, mục đích của đánh giá tổng kết là đưa ra những **kết luận** (khẳng định hoặc chẩn đoán), **phân hạng** về mức độ đạt được mục tiêu và chất lượng đầu ra, sự tiến bộ của người học tại thời điểm ấn định (*cuối chương học, giữa học kỳ, hết học kỳ, cuối năm học*) trong quá trình dạy học.

Đánh giá tổng kết tập hợp tất cả các yếu tố và thông tin về chuẩn (mục tiêu) kết quả học tập, kết quả đánh giá theo tiến trình.

Cũng tương tự như đối với đánh giá theo tiến trình, các nhiệm vụ, tiêu chí cụ thể của đánh giá tổng kết (*summative assessment*) cần được tính toán và thiết kế ngay từ giai đoạn lập kế hoạch dạy học, yêu cầu, mục tiêu lịch trình đánh giá cần được công bố và làm rõ cho người học trước khi học.

Thông thường lịch trình, yêu cầu và các nhiệm vụ của đánh giá tổng kết thường được ấn định bằng các văn bản hướng dẫn chỉ đạo của các cấp quản lý ngay từ đầu năm học.

Một số khuyến nghị đối với việc thực hiện đánh giá tổng kết

- Cần xác định rõ thời điểm kiểm tra, chấm điểm và trả các bài kiểm tra trong kế hoạch dạy học
- Cần xác định rõ mục đích của từng bài kiểm tra: đánh giá kiến thức, đánh giá kỹ năng, đánh giá khả năng lập luận, biện giải...
- Cần xác định rõ những vấn đề, nội dung trọng tâm cần đánh giá (bám sát mục tiêu dạy học theo bài học, cụm bài học, chương học)
- Cần thiết kế cấu trúc của bài kiểm tra hợp lý để đảm bảo có thể đánh giá bao quát được hết các mục tiêu dạy học, có sự phân hóa, khách quan và công bằng; xây dựng biểu điểm chi tiết
- Cần viết các câu hỏi kiểm tra một cách rõ ràng, nên dùng các động từ chỉ hành vi để người học có thể định hướng được nhiệm vụ thực hiện
- Cần cân nhắc tính toán thời gian phù hợp cho mỗi loại bài kiểm tra

Bài tập thực hành

Điền các nội dung chi tiết vào bảng sau:

ĐỀ KIỂM TRA SỐ:.....	
Môn học	
Thời gian làm bài	
Thời điểm kiểm tra theo phân phối chương trình năm học	
Mục đích	

Các nội dung chính cần kiểm tra	
Các mục tiêu dạy học cần kiểm tra: - Kiến thức - Kỹ năng	
Số lượng câu hỏi: - Trắc nghiệm khách quan - Tự luận	
Biểu điểm đánh giá (chú thích)	

III. Một số kỹ thuật đánh giá trong dạy học

Người học được đánh giá bằng những cách nào?

Trong thực tiễn triển khai quá trình kiểm tra đánh giá hiện nay vẫn còn một số vấn đề tồn tại sau:

- Người học khá căng thẳng tâm lý khi đối mặt với kiểm tra đánh giá
- Các hình thức kiểm tra đánh giá (đặc biệt là đánh giá theo tiến trình) khá đơn điệu
- Đánh giá chưa tạo được động lực bên trong cho người học, chưa được vận dụng triệt để với tư cách là công cụ, phương tiện, thậm chí, phương pháp dạy học
- Đánh giá chủ yếu chú trọng tái hiện, tái tạo kiến thức, giải các *bài tập trong lớp học* hơn là giải quyết các *bài toán của cuộc sống*
- Chưa hình thành được văn hóa đánh giá

Trong quá trình dạy học (trên lớp hoặc ngoài giờ lên lớp) có thể áp dụng linh hoạt các hình thức đánh giá với mục đích khác nhau, tại các thời điểm khác nhau.

*Xem Phụ lục : Các hình thức đánh giá trong giờ học

IV. Xây dựng hồ sơ kiểm tra đánh giá

Làm thế nào để quản lý quá trình đánh giá?

Hồ sơ đánh giá là công cụ khá phổ biến trong thực tiễn dạy học ở các nước phát triển. Việc xây dựng hồ sơ đánh giá có ý nghĩa rất quan trọng trong quá trình đảm bảo chất lượng và nâng cao hiệu quả dạy học.

Có thể coi hồ sơ kiểm tra đánh giá là một tập bản đồ định hướng cho người dạy và người học hướng đến những mục tiêu và chuẩn đề ra, cung cấp kịp thời các thông tin về sự tiến bộ của người học trong suốt quá trình học tập.

Hồ sơ kiểm tra đánh giá giúp cung cấp:

- *Các chuẩn của môn học*
- *Hệ thống mục tiêu của môn học*
- *Hệ thống năng lực, kỹ năng đặc thù mà người học cần rèn luyện và phát triển trong từng giai đoạn triển khai môn học*
- *Hệ thống mô tả chi tiết các mức đạt mục tiêu học tập của người học*
- *Hệ thống các công cụ và tiêu chí kiểm tra đánh giá (kiểm tra đánh giá nhận thức và kỹ năng)*
- *Kế hoạch, lịch trình kiểm tra đánh giá*
- *Thành tích học tập của người học*
- *Hệ thống bài tập, bộ câu hỏi kiểm tra đánh giá...*

Các thành phần của hồ sơ kiểm tra đánh giá

- *Danh mục chuẩn của môn học (theo yêu cầu chương trình, cấp học, khối lớp do các cấp quản lý qui định)*
- *Hệ thống các mục tiêu dạy học (được cụ thể hóa dựa trên hướng dẫn, phân phối chương trình)*
- *Lịch trình, kế hoạch, hình thức kiểm tra đánh giá*
- *Công cụ kiểm tra đánh giá*
- *Tiêu chí đánh giá (các mô tả theo mức đạt chuẩn về kiến thức, kỹ năng)*
- *Các bài tập, nhiệm vụ, đề kiểm tra, ngân hàng câu hỏi...*
- *Các bài tập, sản phẩm (mẫu) của người học thực hiện theo yêu cầu kiểm tra đánh giá*
- *Bảng điểm của lớp (hoặc cá nhân)*
- *Các văn bản khác...*

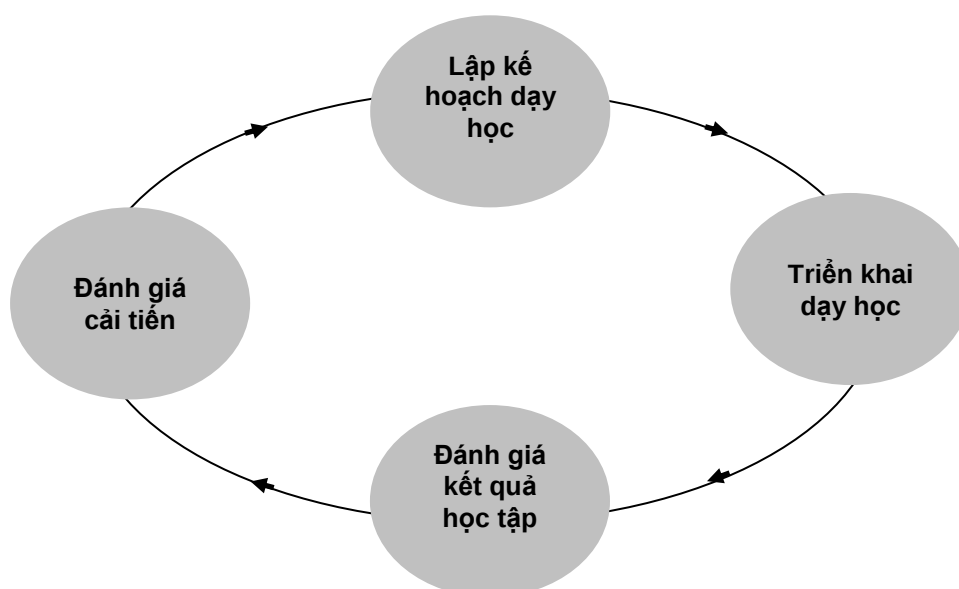
ĐÁNH GIÁ CẢI TIẾN

(CẢI TIẾN VIỆC DẠY HỌC VÀ PHÁT TRIỂN NGHỀ NGHIỆP)

Giới thiệu chung

Đánh giá cải tiến (evaluation) được coi là khâu cuối để hoàn tất một chu trình dạy học nào đó (có thể là bài học, chương học hoặc thậm chí toàn bộ chương trình học), đồng thời định hướng cho những **giả trị mới** của chu trình dạy học tiếp theo.

Sơ đồ chu trình dạy học

Bằng nhiều nguồn thông tin khác nhau (được thu thập trước, trong và sau khi giảng dạy) người người dạy có thể đưa ra được những đánh giá, nhận định cần thiết để cải tiến việc dạy học của bản thân trong tương lai theo định hướng mới (về đổi mới mục tiêu, phương pháp dạy học, cách thức kiểm tra đánh giá...).

I. Đánh giá lại việc dạy học

Quá trình dạy học thực sự đã diễn ra như thế nào?

Bản chất của đánh giá cải tiến là việc thu thập, phân tích và xử lý toàn bộ các thông tin liên quan đến quá trình diễn ra việc dạy học nhằm đưa ra những cải tiến cần thiết về mọi mặt (các nội dung dạy học, các qui trình triển khai, nguồn học liệu...). Việc đánh giá cải tiến cần tiến hành liên tục, thường xuyên và định kỳ dựa trên các thông tin từ người học, đồng nghiệp, bản thân tự quan sát được hoặc thậm chí qua các kết quả nghiên cứu. Nguyên tắc của đánh giá cải tiến là **toàn diện, toàn phần**. Trong đó, cần chú trọng đến quá trình học diễn ra từ phía người học và quá trình dạy từ phía người dạy cũng như quá trình tương tác, cộng tác giữa 2

chủ thể trên một cách tổng thể. Toàn bộ quá trình trên cần được quan sát và ghi nhận một cách có hệ thống, bằng nhiều cách khác nhau (sổ nhật ký, ghi chép nhanh, phiếu nhận xét, phỏng vấn, trao đổi...).

Việc triển khai đánh giá cải tiến (bám sát theo các thành tố của quá trình dạy học) sẽ giúp đưa ra được những thông tin cần thiết giúp cho việc dạy học hiệu quả ngay ở những công đoạn tiếp theo hoặc toàn bộ quá trình này trong tương lai.

Về tổng thể, đánh giá cải tiến chính là việc đánh giá lại *kế hoạch dạy học đã xây dựng và quá trình thực hiện kế hoạch* đó (một số tài liệu nước ngoài gọi là đánh giá phản hồi: *reflection*).

Đánh giá lại việc dạy học bao gồm những nội dung chính sau:

ĐÁNH GIÁ CẢI TIẾN	
Nội dung cần đánh giá	Tiêu chí cần đánh giá
Kế hoạch dạy học	- Sự phù hợp: đúng yêu cầu, khoa học, logic - Tính khả thi - ...
Mục tiêu môn học, chương học, bài học	- Rõ ràng, chi tiết, cụ thể - Khả thi - Lượng hóa được - Tính hệ thống, logic - Định hướng tư duy bậc cao - Gắn với thực tế - ...
Nội dung dạy học (<i>được hiểu là sự cụ thể hóa, cá nhân hóa dựa trên nội dung chương trình chung</i>)	- Chi tiết hóa - Logic, được trực quan hóa đến mức tối đa - Có tính đến sự đa dạng của người học, đáp ứng sự phân hóa - Hấp dẫn - Gắn với thực tế - Hấp dẫn - ...
	- Sự đa dạng, đáp ứng các phong cách học khác nhau của người học - Tính khoa học, logic - Hấp dẫn, sinh động

Hình thức tổ chức dạy học	- Thu hút được sự tham gia tích cực của người học - Gắn với thực tế - Tạo cơ hội thực hành cho người học - Sáng tạo - ...
Phương pháp dạy học	- Sự đa dạng, đáp ứng các phong cách học khác nhau của người học - Hấp dẫn, sinh động - Thu hút được sự tham gia tích cực của người học - Phù hợp với mục tiêu, nội dung - Sáng tạo - ...
Hình thức, tiêu chí kiểm tra đánh giá	- Đa dạng, phong phú - Khuyến khích, tạo động lực được người học - Kịp thời - Chính xác, khách quan, công bằng, phân hóa - Sự hài lòng từ phía người học - ...
Học liệu	- Đa dạng, phong phú - Kích thích người học - Hỗ trợ tối đa tự học - Bám sát nội dung - ...
Phương tiện công nghệ	- Hiện đại, tiện dụng - Sử dụng, hỗ trợ hiệu quả, đúng mục đích, đúng thời điểm - Kích thích hứng thú - Tăng cơ hội tiếp cận thông tin - ...
Môi trường học tập	- Thân thiện

	- Công bằng - Tiện dụng - An toàn - ...
Khác	- ...

Bài tập thực hành:

1. Điền các nội dung chi tiết vào bảng sau:

TT	Nội dung hoạt động đã triển khai	Kết quả đạt được	Tồn tại	Định hướng cải tiến	Điều kiện thực hiện

2. Hãy xây dựng 1 phiếu hỏi, điều tra về mức độ hài lòng của người học sau khi học (có thể sau một bài, chương hoặc học kỳ)!

II. Xây dựng kế hoạch cải tiến

Làm thế nào để hiện thực hóa việc cải tiến dạy học?

Việc phân tích và xử lý các thông tin để chỉ ra được mục tiêu và những nhiệm vụ cụ thể giúp cho việc cải tiến là mục đích cuối cùng của đánh giá cải tiến. Điều này đặt ra cho người dạy một thách thức lớn: làm thế nào để hiện thực hóa những ý tưởng cải tiến trong quá trình dạy học (tạo sự thay đổi trong bối cảnh ít thay đổi)?

Xác định mục đích cải tiến

Bất kỳ một sự cải tiến nào (dù nhỏ) cũng phải được bắt đầu từ việc phân tích tình hình, đánh giá, rà soát lại toàn bộ quá trình hoạt động của chính người dạy. Mục đích

cải tiến cần phải được viết ra tường minh, tập trung vào một số vấn đề trọng tâm, ưu tiên trong một bối cảnh cụ thể. Mục đích cải tiến cần được diễn đạt ngắn gọn, rõ ràng (có thể tham khảo tiêu chí SMART để xây dựng mục đích cải tiến việc dạy học).

Ví dụ: *Mục đích cải tiến là để:*

- *trong giờ học tiếp theo có thêm nhiều người học tham gia phát biểu, xây dựng bài*
- *trong nội dung phần tiếp theo có thêm nhiều tài liệu hỗ trợ cho người học*
- *trong bài tổng kết chương có thêm nhiều bài tập mang tính thực hành, định hướng tư duy bậc cao, có ý nghĩa thực tiễn...*

Dùng đánh giá và tự đánh giá để lập kế hoạch cải tiến

Người người dạy sẽ sử dụng các thông tin đánh giá thu được, so sánh với năng lực chuyên môn và sự phạm của bản thân, từ đó nghiêm túc chỉ ra những điểm cần phát huy và khắc phục của chính mình trong quá trình triển khai hoạt động để đạt mục đích cải tiến đã đề ra. Đồng thời, người người dạy có thể tham vấn với các đồng nghiệp, so sánh với các kết quả nghiên cứu, đối chiếu với các định hướng về chính sách, tiêu chí và chuẩn nghề nghiệp mang tính pháp qui để xây dựng kế hoạch cải tiến (ví dụ: Bộ Chuẩn nghề nghiệp giáo viên Trung học cơ sở và Trung học phổ thông của Bộ GD-ĐT).

Việc phân tích kỹ lưỡng, cẩn thận các thông tin thu được từ quá trình đánh giá và tự đánh giá sẽ giúp người dạy trả lời được những câu hỏi trọng tâm:

- *Những điểm nào cần cải tiến?*
- *Việc cải tiến được bắt đầu từ đâu?*
- *Mức độ cần cải tiến trong bối cảnh hiện tại?*
- *Những điều kiện nào cần có để thực hiện cải tiến?*
- *Các bước cải tiến sẽ được thực hiện như thế nào?*
- *Tiêu chí nào cần có để đánh giá được giá trị mới do việc cải tiến đem lại?*

Xây dựng kế hoạch hành động

Qui trình lập kế hoạch cải tiến dựa trên đánh giá và tự đánh giá bao gồm:

- Lựa chọn, phân tích những thông tin xác thực thu được từ nhiều nguồn khác nhau (người học, đồng nghiệp, phụ huynh, bản thân quan sát, ý tưởng từ kết quả nghiên cứu, qui định pháp qui...)
- Xây dựng các mục tiêu cải tiến cụ thể, trong đó có mục tiêu ưu tiên
- Quyết định hình thức cải tiến
- Quyết định nhiệm vụ cải tiến, mức độ cải tiến
- Quyết định thời gian cải tiến
- Xây dựng các tiêu chí đánh giá cải tiến
- Xây dựng kế hoạch triển khai cụ thể

PHIẾU KIỂM MỤC KẾ HOẠCH DẠY HỌC
(Dùng để theo dõi chất lượng kế hoạch Kế hoạch dạy học)

Câu hỏi khái quát	Ghi chú
☐ Là câu hỏi mở, kích thích tư duy và có nhiều hơn 1 câu trả lời đúng ☐ Đề cập đến 1 phạm vi học tập quan trọng, diễn ra trong thời gian dài ☐ Có phạm vi liên môn, liên quan và bao quát nhiều nội dung, chủ đề ☐ Diễn đạt dễ hiểu ☐ Khuyến khích, tạo sự quan tâm, kích thích hứng thú cho người học	
Câu hỏi bài học	Ghi chú
☐ Là câu hỏi mở, kích thích tư duy và có nhiều hơn 1 câu trả lời đúng ☐ Là câu hỏi tư duy bậc cao (không chỉ là tái hiện nội dung ghi nhớ) ☐ Bám sát các chuẩn nội dung dạy học (kiến thức, kỹ năng, thái độ) ☐ Bao quát được các chủ đề chính của bài học	
Câu hỏi nội dung	Ghi chú
☐ Có câu trả lời đúng, rõ ràng ☐ Hỗ trợ trả lời các câu hỏi khái quát và câu hỏi bài học ☐ Trực tiếp nhắm đến các mục tiêu dạy học	
Mục tiêu dạy học	Ghi chú
☐ Có tính định hướng rõ ràng về kết quả người học cần đạt được ☐ Đo lường, lượng hóa được, đánh giá được ☐ Chi tiết và cụ thể ☐ Diễn đạt rõ ràng, dễ hiểu ☐ Phân chia thành các mức độ cần đạt ☐ Khả thi	
Kế hoạch đánh giá và công cụ	Ghi chú
☐ Bao gồm đánh giá chính thức và không chính thức (cho điểm và không cho điểm) ☐ Bao gồm đánh giá, tự đánh giá và cùng đánh giá (lẫn nhau) ☐ Mang tính thường xuyên trong suốt quá trình bài dạy ☐ Sử dụng các hình thức, công cụ đánh giá đa dạng	

☐ Đánh giá hướng đến tư duy bậc cao và hoạt động hợp tác	
☐ Đánh giá bao phủ hết các mục tiêu (theo mục tiêu)	
☐ Tiêu chí đánh giá rõ ràng, công khai	
Các bước triển khai	Ghi chú
☐ Mô tả cụ thể, rõ ràng các bước triển khai tương ứng với hình thức tổ chức dạy học, phương pháp và phương tiện dạy học	
☐ Các bước triển khai có tính hệ thống và logic, nhịp nhàng và linh hoạt	
☐ Tổ chức hoạt động đa dạng có tính đến sự phân hóa của người học	
☐ Tổ chức môi trường học tập thân thiện, an toàn và hợp tác	
☐ Phân bổ thời gian hợp lý	

CÁC KỸ THUẬT ĐÁNH GIÁ NHANH TRONG DẠY HỌC

KỸ THUẬT 1: Bài tập 3-2-1

Mục đích:

- Lấy ý kiến phản hồi nhanh
- Kích thích tư duy phê phán
- Rèn kỹ năng phát hiện, trình bày vấn đề

Qui trình triển khai:

- Thực hiện vào cuối mỗi phần học (cuối bài học)
- Yêu cầu người học phát biểu 3 vấn đề chưa rõ, nhận xét góp ý 2 vấn đề và đưa ra 1 giải pháp

KỸ THUẬT 2: “Tia chớp”

Mục đích:

- Động não
- Tìm câu trả lời nhanh
- Rèn kỹ năng tập trung, phán đoán, phản ứng

Qui trình triển khai:

- Đặt câu hỏi có nhiều phương án trả lời (không quá khó, không đòi hỏi phải đầu tư thời gian quá lâu để suy nghĩ)
- Yêu cầu người học trả lời nhanh, người học trả lời tiếp theo không được lặp lại câu trả lời trước

Lưu ý:

- Không bình luận câu trả lời

- Câu trả lời cần nhanh và ngắn gọn
- Có thể triển khai đầu giờ, giữa và cuối giờ dạy

KỸ THUẬT 3: Điền nội dung

Mục đích:

- Kiểm tra nhanh kiến thức
- Rèn kỹ năng ghi nhớ logic, tổng hợp

Qui trình triển khai:

- Yêu cầu người học (cá nhân/nhóm) điền các nội dung kiến thức cần thiết theo các mẫu Phiếu học tập
- Yêu cầu người học trình bày kết quả

Lưu ý:

Kỹ thuật này có thể triển khai vào đầu giờ, giữa và cuối giờ.

Có thể tích hợp kỹ thuật này trong các bài kiểm tra đánh giá thường xuyên

KỸ THUẬT 4: Bài tập 1 phút

Mục đích:

- Kiểm tra nhanh kiến thức (dạng viết)
- Cung cấp thông tin phản hồi kịp thời
- Rèn kỹ năng tư duy phê phán, phân tích, tổng hợp, đánh giá

Qui trình triển khai:

- Yêu cầu người học viết câu trả lời ngắn
- Người dạy thu các bài tập, tổng hợp nhanh các câu trả lời (vấn đề) và đưa ra nhận xét

Lưu ý:

Có thể triển khai kỹ thuật trên theo cách khác: Yêu cầu người học viết lại 1 điểm duy nhất chưa tường minh sau phần học/bài học!

KỸ THUẬT 5: Sàng lọc

Mục đích:

- Kiểm tra nhanh kiến thức đã học
- Rèn kỹ năng phân tích, tổng hợp, đánh giá
- Rèn tư duy logic, tư duy phê phán

Qui trình triển khai:

- Người dạy cung cấp hàng loạt các khái niệm, sự kiện, thuật ngữ, qui trình, nguyên tắc, phạm trù, mô tả v.v.
- Yêu cầu người học phân loại, xếp hạng, nhóm gộp các đơn vị nội dung trên theo các tiêu chí thống nhất và logic